

KIPR

Prawo do informacji publicznej w kontekście NGO – opracowanie Centrum Analiz KIPR

Prawo do informacji publicznej w Polsce reguluje **Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1198 z późn. zm.)**. Zgodnie z jej przepisami, każda osoba ma prawo dostępu do informacji publicznej, a organy władzy publicznej, inne jednostki organizacyjne wykonujące zadania publiczne oraz podmioty gospodarujące środkami publicznymi są zobowiązane do jej udostępniania. Prawo do informacji publicznej ma znaczenie dla organizacji pozarządowych, ponieważ dotyczy fundamentów ich działalności tj. transparentności, zaufania społecznego oraz odpowiedzialności za środki publiczne. NGO, szczególnie te korzystające z funduszy publicznych lub realizujące zadania publiczne, muszą budować wiarygodność poprzez przejrzystość swoich działań. Jednocześnie temat ten jest istotny z perspektywy praktycznej – wiele organizacji boryka się z problemami interpretacyjnymi w zakresie przepisów o dostępie do informacji publicznej. Ponadto, rosnące oczekiwania dotyczące transparentności i partycypacji społecznej wymagają od NGO umiejętnego balansowania między obowiązkiem udostępniania informacji, a ochroną danych wrażliwych. Dla sektora pozarządowego jest to nie tylko kwestia zgodności z prawem, ale również element budowania zaufania i partnerstwa z obywatelami oraz instytucjami publicznymi.

Centrum Analiz Konfederacji Inicjatyw Pozarządowych Rzeczypospolitej postanowiło podjąć temat prawa do informacji publicznej w kontekście działalności organizacji pozarządowych, aby zgłębić jego prawne uwarunkowania oraz praktyczne wyzwania, z jakimi spotykają się NGO. Niniejsze opracowanie dotyczy najważniejszych zagadnień związanych z obowiązkiem organizacji pozarządowych w zakresie udzielania informacji publicznej. Omówione zostaną przepisy ustawy o dostępie do informacji publicznej. Centrum Analiz przyjrzy się także skutkom nieprzestrzegania przepisów przez organizacje.

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (dalej UDIP) precyzuje konstytucyjne prawo obywateli do uzyskiwania informacji o działalności władz publicznych oraz podmiotów wykonujących zadania publiczne. Podstawowym założeniem

KIPR

ustawy jest zapewnienie każdemu prawa dostępu do informacji publicznej, bez konieczności wykazywania interesu prawnego lub faktycznego. Zasady te są istotne w budowaniu transparentności i odpowiedzialności instytucji publicznych. Informacja publiczna obejmuje m.in. dokumenty urzędowe, dane dotyczące majątku publicznego, zasady funkcjonowania organów władzy czy treści stanowisk zajmowanych przez funkcjonariuszy publicznych. Ustawa przewiduje różnorodne formy udostępniania tych informacji, takie jak: publikacja w Biuletynie Informacji Publicznej, wgląd do dokumentów czy uczestnictwo w posiedzeniach kolegialnych organów władzy publicznej. W przypadku, gdy informacja nie jest ogólnie dostępna, można ją uzyskać na wniosek, co pozwala na szeroki dostęp do danych istotnych dla życia publicznego. Jednocześnie prawo to podlega ograniczeniom, m.in. ze względu na ochronę danych osobowych, prywatność, tajemnice chronione prawem czy interes państwa. W takich przypadkach odmowa dostępu musi być uzasadniona i przybiera formę decyzji administracyjnej, od której można się odwołać. Wnioskodawca, który żąda informacji przetworzonej, zobowiązany jest wykazać szczególny interes publiczny. Przepisy ustawy regulują również terminy udostępniania informacji. Co do zasady, dane powinny być udostępnione bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w terminie 14 dni od złożenia wniosku. W razie przeszkód w zachowaniu tego terminu, wnioskodawca musi być poinformowany o przyczynach opóźnienia i nowym terminie, nieprzekraczającym dwóch miesięcy. W przypadku odmowy dostępu wnioskodawcy przysługuje prawo odwołania do sądu, co gwarantuje dodatkową ochronę jego praw.¹

W kontekście organizacji pozarządowych ustawa o dostępie do informacji publicznej obejmuje jedynie **organizacje, które realizują zadania publiczne lub korzystają ze środków publicznych. Dotyczy to przede wszystkim organizacji, które realizują projekty na które otrzymano środki np. w konkursie ogłoszonym przez samorząd.** W takich sytuacjach NGO są traktowane jako podmioty zobowiązane do udostępniania informacji publicznej, co wiąże się z koniecznością spełnienia wymogów transparentności i jawności wobec społeczeństwa. Zasady wynikające z ustawy mają na celu zapewnienie

¹ <https://jaworzno.sr.gov.pl/dostep-do-informacji-publicznej,m,mg,192>

KIPR

obywatelom możliwości kontroli nad działalnością organizacji, które korzystają z pieniędzy publicznych lub wypełniają funkcje ważne dla dobra wspólnego. Wśród nich znajdują się dane o statusie prawnym lub formie prawnej organizacji, jej strukturze organizacyjnej, przedmiocie działalności oraz kompetencjach. Ważne jest również ujawnianie informacji o organach zarządzających i nadzorczych oraz osobach pełniących w nich funkcje, wraz z zakresem ich kompetencji. Organizacje są również zobowiązane do publikowania danych na temat swojej struktury własnościowej oraz majątku, którym dysponują, w tym środków pochodzących ze źródeł publicznych, takich jak dotacje, oraz związanych z nimi pożytków i obciążeń. Kolejnym istotnym aspektem jest transparentność zasad działania organizacji, obejmująca sposoby przyjmowania i załatwiania spraw, informacje o stanie i kolejności rozpatrywanych wniosków czy prowadzonych rejestrach, ewidencjach i archiwach. Należy również podać do wiadomości publicznej procedury naboru na wolne stanowiska².

Jednocześnie organizacje muszą zachować ostrożność, aby chronić dane osobowe swoich beneficjentów oraz inne informacje wrażliwe, które podlegają ograniczeniom wynikającym z przepisów o ochronie prywatności. Dla wielu NGO problematyczne bywa ustalenie, w jakim zakresie są one zobowiązane do stosowania ustawy, szczególnie w przypadkach, gdy ich działalność jest finansowana częściowo ze środków prywatnych lub gdy realizowane zadania mają charakter mieszany, łączący cele publiczne i statutowe. Ponadto, obowiązek przetwarzania informacji w celu jej udostępnienia w formie wymaganej przez wnioskodawcę może wiązać się z dodatkowymi kosztami i obciążeniami administracyjnymi.

Podsumowując, prawo do informacji publicznej dotyczy tych organizacji, które realizują zadania publiczne lub korzystają z funduszy publicznych. Ustawa o dostępie do informacji publicznej nakłada na NGO obowiązek udostępniania danych istotnych z perspektywy społecznej kontroli, takich jak informacje o finansowaniu, strukturze czy sposobie działania organizacji. Jednocześnie wymaga to od NGO wyważenia między przejrzystością a ochroną danych osobowych i informacji wrażliwych. Wyzwania związane z interpretacją przepisów oraz obciążeniami administracyjnymi wskazują na potrzebę

² <https://publicystyka.ngo.pl/wykonujesz-zadania-publiczne-musisz-udostepniac-informacje>

KIPR

dalszego wspierania sektora pozarządowego w realizacji tych obowiązków. Transparentność działań nie tylko przyczynia się do zgodności z przepisami prawa, ale także wzmacnia wiarygodność organizacji i ich relacje z obywatelami oraz instytucjami publicznymi, co ma znaczenie dla budowania partnerstwa w społeczeństwie obywatelskim.

Źródła:

Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2001 r. Nr 112, poz. 1198 z późn. zm.)

<https://jaworzno.sr.gov.pl/dostep-do-informacji-publicznej,m,mg,192>

<https://publicystyka.ngo.pl/wykonujesz-zadania-publiczne-musisz-udostepniac-informacje>